

Dr hab. Borys Wróbel

Zakład Genetyki i Biotechnologii Morskiej
Instytut Oceanologii Polskiej Akademii Nauk
Powstańców Warszawy 55, 81-712 Sopot
+48(58) 7311767, bwrobel@iopan.gda.pl

Wydział Biologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w
Poznaniu

Sopot, 24 października 2014

Ocena osiągnięć dr. Sebastiana TARCZA, w związku z postępowaniem w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego nauk biologicznych w dyscyplinie biologia

Pan dr Sebastian Tarcz uzyskał (w 2007 roku) stopień doktora nauk biologicznych w zakresie biologii w Instytucie Systematyki i Ewolucji Polskiej Akademii Nauk na podstawie rozprawy pt. „Badania zróżnicowania wewnątrzgatunkowego w obrębie *Paramecium novaurelia*, z zespołu gatunków *Paramecium aurelia* (Ciliophora, Protozoa), metodą analizy porównawczej wybranych fragmentów DNA”. Promotorką w przewodzie doktorskim była Pani profesor dr hab. Ewa Przyboś.

Ocena osiągnięcia naukowych przedstawianego jako jednotematyczny cykl publikacji pt. „Kod kreskowy DNA jako narzędzie oceny zmienności genetycznej wybranych gatunku rodzaju *Paramecium* (Orzęski, Pierwotniaki)”

Jako osiągnięcie naukowe habilitant przedstawił 6 publikacji naukowych; wszystkie powstały po uzyskaniu stopnia doktora. We wszystkich tych pracach w badaniach zmienności genetycznej w obrębie *Paramecium* były wykorzystywane dwa markery genetyczne: rejon jądrowego genu kodującego rybosomalne RNA (ITS1-5.8S-ITS2-5'LSU) oraz rejon mitochondrialnego DNA kodujący oksydazę cytochromową, w jednej---najnowszej pracy---użyty został też rejon mtDNA kodujący cytochrom b. We wszystkich 6 publikacjach dr Tarcz był odpowiedzialny za uzyskanie danych molekularnych i ich analizę. Należy

podkreślić, że wykonana przez niego analiza filogenetyczna była główną częścią wszystkich prac i to głównie na niej opierają się ich konkluzje.

Nie mam wątpliwości, że prace te istotnie stanowią jednotematyczny cykl publikacji. Jednak wobec zasadniczej w nich roli analizy filogenetycznej, za niefortunne uważam użycie w tytule osiągnięcia terminu „kod kreskowy DNA”. Termin ten został wprowadzony dla odróżnienia wykorzystania sekwencji molekularnych do identyfikacji obiektów biologicznych (jako alternatywy do analizy morfologicznej) od analizy zależności pokrewieństwa między obiektami biologicznymi (analizy filogenetycznej). Niefortunność tego sformułowania znajduje odbicie w treści autoreferatu. Chociaż habilitant stwierdza, że „celem prezentowanego jednotematycznego cyklu prac była ocena przydatności kodu kreskowego DNA do identyfikacji gatunkowej (...) *Paramecium*,” ani w autoreferacie, ani w konkluzjach żadnej z prac (w których ta kwestia nie pojawia się *explicite*) dr Tarcz nie porusza dalej tej kwestii. Opinię na temat tego, czy któryś z użytych rejonów jądrowego lub mitochondrialnego DNA można by wykorzystać jako kod kreskowy pantofelków, czytelnik może sobie oczywiście wyrobić analizując wyniki tych prac, ale takiej opinii nie przedstawia sam habilitant. W istocie ten cykl prac mógłby nieść tytuł podobny jak tytuł jego rozprawy doktorskiej---z podaniem nazwy całego rodzaju zamiast nazwy gatunku i jego przynależności do zespołu gatunków.

Jestem przekonany, że przedstawione jako cykl prace mają bardzo wysoką wartość naukową. Zostały opublikowane w czasopismach o dużej renomie i stanowią znaczący wkład w rozwój nauk biologicznych. W przypadku wszystkich prac habilitant pełnił rolę autora korespondenta. Jednak tylko w trzech jego nazwisko znajduje się na początku listy autorów. W pozostałych trzech jest na miejscu drugim i to mimo tego, że w przypadku dwóch prac z tych trzech sam habilitant ocenia, że odegrał w ich powstaniu największą rolę (ocenił swój wkład na 50% i 55% przy łącznie pięciu i sześciu autorach, co oznacza, że sam ocenia swój wkład jako najwyższy). Zwraca uwagę, że we wszystkich tych pracach współautorką jest Pani Profesor Ewa Przyboś, która pełniła (jak przypominam) rolę promotora w przewodzie doktorskim Pana dr. Tarcza. Mam wobec tego wątpliwości, kto w powstaniu tych prac rzeczywiście odegrał rolę wiodącą.

Ocena innych osiągnięć naukowych habilitanta

Oprócz omówionego powyżej jednotematycznego cyklu sześciu publikacji, na dorobek naukowy wnioskodawcy składają się 22 publikacji naukowe, z czego 17 zostało opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora. Z tych 17 w sześciu pełnił rolę autora korespondenta (rolę tę pełnił też w jednej pracy opublikowanej przed uzyskaniem stopnia

doktora). Dr Tarcz określił swój indywidualny wkład w autorstwo wszystkich tych publikacji, również procentowo, zgodnie z wymogami Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Jedna praca powstała po uzyskaniu stopnia doktora jest jednoautorska, w żadnej z pozostałych 16 nazwisko dr. Tarcza nie jest pierwsze na liście autorów (jest pierwsze w jednej pracy opublikowanej przed uzyskaniem stopnia doktora). Jednak ocenia, że do większości tych publikacji miał istotny wkład (traktując tu łącznie wszystkie jego publikacje, w 23 na 28 oceniany przez niego udział procentowy przekracza 30%). W 12 pracach z 17 powstałych po uzyskaniu stopnia doktora na liście autorów znajduje się nazwisko promotorki w przewodzie doktorskim dr. Tarcza, Pani Profesor Przyboś. Z pozostałych pięciu, trzy zostały opublikowane w czasopiśmie wydawanym przez Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN, gdzie wnioskodawca pracuje.

Tematyka i lista autorów tych publikacji może sugerować, że ścieżka rozwoju naukowego wnioskodawcy nie jest być może najlepsza: prace powstałe po uzyskaniu stopnia doktora są rozszerzeniem badań, którymi zajmował się podczas studiów doktoranckich, podobnie jak i sześć prac stanowiących jednotematyczny cykl, o czym była już mowa. W konsekwencji jedynie trzy publikacje z 28 w całym jego dorobku poświęcone są kwestiom nie dotyczącym zróżnicowania genetycznego pantofelków, a większość jego prac (również te opublikowane po uzyskaniu stopnia doktora) była przygotowana ze współautorstwem Pani Profesor Przyboś (promotorki w przewodzie doktorskim habilitanta). Należy zadać tu zatem pytanie, w jakim stopniu habilitant jest zdolny formułować samodzielnie problemy badawcze i jakie są jego dalsze plany naukowe---czy zamierza się zająć po uzyskaniu stopnia naukowego pozwalającego na zajęcie stanowiska samodzielnego pracownika naukowego. Uważam, że są to pytania, na które wnioskodawca powinien udzielić komisji odpowiedzi w trybie Art. 18a ust. 10 Ustawy.

Inną kwestią, która wymaga rozmowy z habilitantem, jest kwestia wkładu poszczególnych autorów w powstanie prac przedstawianych jako osiągnięcie. Otóż na liście autorów tych prac (a autorem korespondentem wszystkich ich jest dr Tarcz) znajdują się osoby, które wykonały wyłącznie prace techniczne (dotyczy to m.in. Pań Małgorzaty Prajer, Marty Surmacz i Natalii Sawki)---takie złożyły deklaracje, przygotowane *nota bene* według tego samego schematu. Można zatem powziąć przypuszczenie, że albo metody ustalania autorstwa tych prac nie były doskonałe, albo wkład autorów w powstanie publikacji mógł być w istocie inny.

Konkludując, prace stanowiące osiągnięcia naukowe habilitanta, zarówno te przedstawiane jako jednotematyczny cykl, jak i pozostałe, są istotne dla rozwoju dyscypliny naukowej. Zostały też zauważone przez społeczność naukową, o czym świadczą ich

cytowania (65 cytowań bez autocytowań przy h-indeksie 8, co sugeruje dużą liczbę autocytowań---w istocie, jest ich 60% wszystkich). Prace zostały opublikowane w czasopiśmie o międzynarodowym zasięgu i dużej mierze---o wysokiej renomie. Z drugiej strony, mam wątpliwości co do tego, jaki istotnie był wkład twórczy habilitanta w ich powstanie.

Ocena aktywności naukowej habilitanta

Wnioskodawca od uzyskania stopnia doktora był zaangażowany w szereg projektów, które obejmowały współpracę krajową i międzynarodową, m.in. w ramach programu COST. Był kierownikiem kilku (trzech) grantów finansowanych przez MNiSW. Ma też osiągnięcia dydaktyczne: prowadził zajęcia na Uniwersytecie Rzeszowskim i Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie, brał też udział w kilku wydarzeniach popularyzujących naukę. Sprawuje opiekę naukową nad jedną doktorantką jako promotor pomocniczy. Na uwagę zwraca jednak brak jakiegokolwiek doświadczenia mobilności, czy to krajowej, czy międzynarodowej, i mała liczba recenzji publikacji. W ISiEZ PAN, gdzie pracuje od 2007 roku, kieruje od roku 2009 Pracownią Technik Molekularnych (której nazwa sugeruje techniczny, a nie naukowy charakter). W mojej ocenie Pan doktor Tarcz wykazuje się istotną aktywnością naukową, ale nie wyróżniającą się szczególnie. Być może przedstawienie planów naukowych podczas rozmowy z komisją pozwoli uzyskać pełniejszy obraz aktywności naukowej habilitanta.

Zgodnie z powyższym stwierdzam, że przedstawione przez Pana dr. Tarcza osiągnięcie naukowe stanowi znaczący wkład w rozwój biologii jako dyscypliny naukowej. Jednak przygotowana dokumentacja nastrocza uzasadnione wątpliwości co do jego twórczego wkładu w powstanie publikacji wchodzących w skład osiągnięcia, nie daje też być może pełnego obrazu aktywności naukowej wnioskodawcy po uzyskaniu stopnia doktora. Wobec tych wątpliwości wnioskuję przeprowadzenie przez komisję rozmowy z habilitantem o jego osiągnięciach i planach naukowych przed dalszymi etapami postępowania habilitacyjnego, w trybie Art. 18a ust. 10. Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

BoysCOWUS